Till läsningen: Antager man, att på den sida, där två rader befinna sig, den övre radens runor liksom den nedres, löpa nedifrån och uppåt blir läsningen **imasina**, i annat fall **anisaʀi**. Före 9–12 **stin** synes, utgående från övre marglinjen ett snedställt streck, liknande bistaven till ett **t** eller **l**. Runan 9 **s** har stolsform, 4 och 19 **s** normalform. Framför 16 **l** synes en stav, som liknar nedre delen av **r** eller **u**. Runan 18 **i** har uteglömts från början och passats in snett mellan punkterna i skiljetecknet.

103. Rösa. Skede sn.

Litteratur: B 1021, 1022, L 1226, 1227. Ransakningarna 1690; J. Peringskiöld: Monumenta 8 bl. 18; Palmskiöldska handskriftssamlingen (UUB) 300; J. J. Lagergren: Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 137; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 200.

Äldre avbildningar: U. Christofferson: träsnitt i Peringskiölds Monumenta samt B 1021 och 1022.

Runstenen från Rösa är sedan länge förkommen.

Den har redan på 1600-talet varit ituslagen, och de båda styckena ha i litteraturen betraktats som två olika runstenar. Det råder emellertid ingen tvekan om att de båda fragmenten tillsammans ha utgjort en sten.

I *Ransakningarna* 1690 har prosten Petrus Höök i sin redogörelse för fornlämningarna »Wthi Skeede Sockn» noterat: »Wth om Byen Röösa äre Twå Nedfallna Runsteener, men icke mycket stoore, eij heller wäll kunna läsas.» Ulf Christofferson har avtecknat båda fragmenten, och i *Bautil* ha de upptagits under Alseda socken och erhållit två nummer, 1021 och 1022. Rubriken över B 1021, som visar toppstycket, lyder »På vägen mellan Rösa och Alsseda». Ovanför B 1022, rotstycket, står »mellan Råsa och Alsseda». I Peringskiölds *Monumenta* är lokaluppgiften för båda fragmenten »På wägen mellan Rösa och Alsheda strax wid strömmen Siunnen». Hänvisande till *Bautil* lokaliserar Liljegren dem i *Runurkunder* (1833) också till Alseda sn »Mellan kyrkan och Rösa, vid vägen». Tydligen i anslutning till Liljegren skriver P. Wieselgren (*Ny Smålands beskrifning* 3, 1846, s. 200): »Mellan Alsh. kyrka och Rösa wid wägen står n. 1226 ... och n. 1227.»

Fig. 58. Sm 103. Rösa. Skede sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 1021).

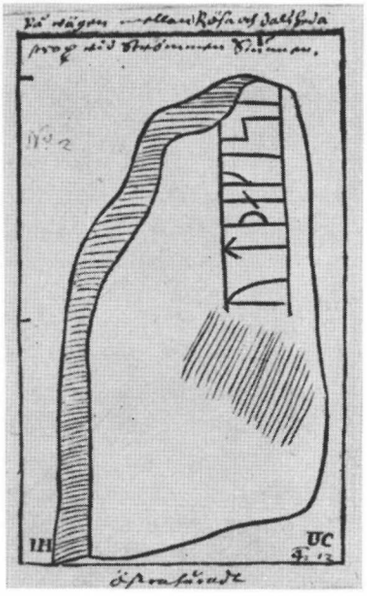

Fig. 59. Sm 103. Rösa. Skede sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 1022).

Alla försök att återfinna stenens båda delar ha varit resultatlösa.

Stenens toppstycke har, beräknat efter träsnittet i *Bautil*, varit ca 110 cm högt och 80 cm brett, rotstycket ca 120 cm högt och 60 cm brett. Stenens hela höjd bör ha varit ca 2 m; runornas storlek ca 15 cm.

Inskrift (enligt B 1022 och 1021):

utþaki s - ti : stin : þansi eftiʀ : sun f . . .
1 5 10 15 20 25

. . . *setti stein þenna eptir* . . .

. . . satte denna sten efter . . .

Till läsningen: Av runan 8 återstår i brottet endast nedre delen av en hst. Framför 20 **e** synes på bilden en stav, som möjligen hör till inramningen. 21 **f** är till sin nedre del skadad i brottet.

På stenens mittparti har funnits ett ytfyllande ornament. Tecknaren tycks ha uppfattat denna förmodligen ganska otydliga ristning som en ansiktsmask, låt vara av mera ovanligt slag. Vissa detaljer, t.ex. ögonen, tala snarare för ett djurornament.

Runföljden 1–6 **utþaki** motsvarar icke något känt personnamn. Det är emellertid tänkbart, att runan 3 har varit **l**, som av tecknaren missuppfattats. Namnet vore i så fall rsv. *Utlagi*, belagt i Vg 62.

Inskriftens slut verkar egendomligt. Nu står där en regelrätt ack.form av *sunr*. Man hade onekligen väntat sig den dödes namn i omedelbar anslutning till **eftiʀ**. Det är därför möjligt, att runföljden 25–27 har innehållit ack.formen av namnet *Sueinn*, felristad eller av tecknaren missuppfattad, varpå 28 **f** inlett släktskapsordet *fǫður*. Felstavade former av *Sueinn* med endast 3 runor förekomma, t.ex. Sm 36, 60, 93. I samtliga fall har dock vokalljudet redovisats, medan v-ljudet lämnats obetecknat. Möjligheten, att runorna 25–27 varit ett missuppfattat, framförställt poss. pron. *sinn* till ett följande *fǫður*, är väl heller icke helt utesluten.

Vetlanda.

Vetlanda är liksom det närbelägna Alseda rikt på runstenar. Vi känna numera nio stycken, sex inom det nuvarande stadsområdet, tre i landsförsamlingen, varjämte några anses ligga dolda i kyrkans golv eller murar. Två, Sm 107, 109, som ej längre äro åtkomliga för undersökning, ha bevarats i avbildning. Sm 112 Storebro hör hemma i Bäckseda sn, som i senare tid införlivats med Vetlanda landsförsamling.

Trakten är även för övrigt rik på fornlämningar. Järnåldersbygden är starkt samlad omkring Vetlanda stad, den gamla kyrkbyn, med gravfältet vid Byestad som mest imponerande minnesmärke. Ej mindre än 311 fornlämningar finnas kvar här, och tidigare var gravfältet mer än 50 % större. Bygden sträcker sig längs den gamla vägen över Tångerda, där vi finna runstenen Sm 113, till Mellby i S. Vedbo hd, där det finns tre runstenar, Sm 141–143, och den urgamla vägen över Tellerda till Eksjö (E. Lönnberg i *NSmMedd* 20–21, 1947, s. 40). Enligt N. Gillgrens inventering (ATA) funnos 1938 inom Vetlanda socken 474 säkra fasta fornlämningar, fördelade på 28 fornlämningsplatser.

Vetlanda var alltså redan i förhistorisk tid en huvudort i Njudung. För runstenarna blev kyrkobygget, som påbörjades 1797 och inleddes med att medeltidskyrkan raserades, ödesdigert. Om dessa händelser berättar Hilfeling i sin *Resa 1797* (F m 57: 2, hs i KB): »En gammal Skräddare Renberg följde mig som gaf tämmeligen besked om hvad jag frågade efter. Han berättade och utvisade mig Platsen, hvarest ännu för 18 ton dagar sedan en Runesten stådt, men nu var borttagen med många flere Bautasteina till nuvarande kjyrkobyggnad och redan voro sönderslagne samt i muren inlagde, jämte det han sade at en som setat på gamla kyrkan i Vitlanda äfven blifvit inmurad, det värsta af allt var at vid gamla kyrkans nedrifvande 2^{ne} eller 3^{ne} okände Runestenar, som blifvit fundne i murarne: ganska ärligt och helt simpelt åter blifvit inlagde i nya kyrkomuren igen utan at någon brydt sig om taga afskrift däraf eller visat minsta curiosite [det följande tillagt i marginalen:] likväl hade arbetsfolket gordt sin upmärksamhet därvid, och anmält desse stenar til presterne, hvilka sedan de sedt dem försäkrat at de ej vore betydeliga bådo dem åter i muren inläggas, som upplysningen kunde vara farlig — i otrons tidehvarf.» Hilfelings uppgifter bekräftas genom de runstensfynd man under senaste mansåldern gjort i kyrkan, Sm 104 år 1904 och Sm 106 år 1953.